

У Беларусі будзе холадна і дажджліва

На гэтым тыдні ў Беларусі чакаецца халаднаватае і дажджлівае надвор'е, паведаміла галоўны сіннопт Рэспубліканскага гідрметэацэнтара **Вольга Фядотава**.

Сёння днём па ўсёй тэрыторыі краіны месцамі чакаюцца кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра складзе ад 14 да 20 градусаў вышэй за нуль. У Гомельскай і Магілёўскай абласцях паветра прагрэецца да плюс 23 градусаў. 5 і 6 верасня пераважна па паўднёвым захадзе пройдуць дажджы. Наняня тэмпературы складуць 7—13 градусаў цяпла, удзень чакаецца 14—20 градусаў вышэй за нуль, па паўднёвым усходзе будзе прыметна цяплей: ноччу 11—16 градусаў вышэй за нуль, а удзень — плюс 21—25 градусаў. Паводле папярэдніх прагнозаў сінноптыкаў, у канцы тыдня вільготнае паветра, што паступае ў Беларусь з Балтыйскага мора, зноў прынесе кароткачасовыя дажджы.

Жнівень гэтага года быў самым цёплым з усіх летніх месяцаў, адзначыла **Вольга Фядотава**. Сярэднямесячная тэмпература складала 18—21 градус, што на 2—3 градуса вышэй за кліматычную норму. Такі цёплы жнівень адзначаўся толькі другі раз за апошнія 60 гадоў (яшчэ цяплейшы ён быў у 1992 годзе).

Апошні месяц лета быў бедны на апады: у сярэднім выпала толькі 32 мм, або 42 працэнты да кліматычнай нормы. Такая невялікая колькасць ападкаў у жніўні адзначаецца адзін раз у 10 гадоў. Што датычыцца верасня, то, як мяркуецца, па тэмпературы і ападках ён будзе блізка да сярэдніх шматгадовых значэнняў, адзначыла спецыяліст. Сярэдняя тэмпература складзе 11—13 градусаў цяпла, а колькасць ападкаў — 50—70 мм. Гэта будзе класічны верасень з умерана цёплым надвор'ем, дажджамі і невялікімі перапынкамі на «бабіна лета».

Ташчэна **ЛОБАС, БЕЛТА**.

Акцыя

ПЕРШЫ ЗВАНOK ПА-АЛЕКСАНДРЫЙСКУ

Апады чацвёрта дзядей — Мікіта, Максім, Арцём і Аляксандра пайшлі ў Святланы Дзмітрыевыны Міцкевіч «першы раз у першы клас» вучэбна-педагагічнага комплексу «Дзіцячы сад — сярэдняя школа», што ў вёсцы **Аляксандрыя Шклоўскага раёна**.

Святлана Міцкевіч — выхавальніца дзіцячага дома сямейнага тыпу. Разам з мужам Барысам Васільевічам, які працуе ў вайскавай часці г. Шклова, яна выхоўвае двое ўласных і 13 прыёмных дзяцей. Вялікая сям'я (якой, дарэчы, пайшоў ужо пяты год) пражывае ў вёсцы Вялікі Мехнік, што літаральна ў трох кіламетрах ад Аляксандрыі. Паводле слоў Святланы Дзмітрыевыны, сямейны дом прырост сиротамі са Шклоўскага раёна і Магілёва. Па-парадному апрапуць Мікіта, Максім, Арцём і Аляксандра прысутнічалі, дарэчы, на доволі незвычайным першым званку. У гэты дзень — Дзень беларускага пісьменства — у школе прайшла акцыя «Моладзь за здароўе і развіццё» з удзелам журналістаў рэспубліканскіх СМІ, паэтам, лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь **Уладзімірам Карызнам** і іншымі гасцямі.

На адкрыцці ўрачыстай лінейкі першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь **Лілія Анічан** падкрэсліла, што нашы дзеці абавязкова павінны стаць і, бяспрачна, стануць самымі лепшымі, паколькі сённяшняе вучні — з кветкамі ў руках і бляскам у вачах — гэта будучыя ўрачы, настаўнікі, хлебаробы, кіравнікі вышэйшага звання... Ад міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь атрымала падарунак кнігу «Мікіт вяснючы» і бібліятэку з больш як 600 кніжак. Дзіцячым і пазнавальным літаратуры, а таксама развіццёвага гульні перадаў у падарунак Грамадскі прэс-цэнтр Дома прэсы.

Першы ўрок пад назвай «Жыву ў Беларусі і тым ганарусь» адбыўся пры актыўным удзеле журналістаў, якія размаўлялі па класі і на хвілінкі раслабленых паста ля вучняў на напісанне першага ў новым навуковым годзе сачынення. Стымулам для напісання які магла лепшага сачынення паслужылі падарункі Дзіцячага фонду ААН (ЮНІСЭФ), якія атрымалі напрыканцы акцыі аўтары лепшых твораў. Другім «спытанам» для вучняў розных класаў сталі майстар-

класы, якія правялі ўсе тыя ж журналісты — кожны па сваёй тэме. У заключэнне прайшла «малочная» спартыўная эстафета, пераможцы якой атрымалі ад ААТ «Савушкін прадукт» падарункі — спартыўныя касцюмы і мячы. Смачным сюрпрызам стала дэгустацыя чароўнага тваражы «Монцік». А для правядзення ўрокаў па здароваму харчаванню намеснік генеральнага дырэктара ААТ «Савушкін прадукт» **Алена Бабкіна** перадала школе кухонны камбайн.

Завяршылася акцыя невялікімі канцэртамі з удзелам артыстаў беларускай эстрады.

Дырэктар Аляксандрыйскага вучэбна-педагагічнага комплексу **Андрэй Лосеў** агучыў на развітанне адну з запаветных мар: «За якую б справу ні ўзяліся нашы выпускнікі, няхай яны будуць Майстрамі з вялікай літары». Андрэй Міхайлавіч пацвердзіў усім гасцям за незвычайнае свята і запрасіў прывітаваць іх магіцею. Чаму б і не. На малой радзіме Прэзідэнта краіны **Аляксандра Лукашэнкі** ёсць што паглядаць — пяціхатку (драўляны будынак школы, дзе вучыцца кіраўнік дзяржавы і які цяпер стаў фактычна музеем), прыгожы мост, які злучае Магілёўскую возліску з Віцебскай (з Аляксандрыі — у Копысь), спартыўны комплекс «Аляксандрыя» з шыкоўнымі басейнамі, траэжорнай і спартыўнай заламі (першыя заняты адбудуцца тут літаральна ў верасні — сапраўды, не хоцаша, каб новае «спартпартаменты» прастойвалі хача б дзень), «кветнік» новай дамоў (дзякуючы актыўнаму жыллёваму будаўніцтву колькасць вучняў у тутэйшай школе не змяняецца, як ва ўсіх сельскіх навуцальных установах, а нават прырасце). Тут можна без запрашэння завітаць «на агенчыні» да пяці настаяніц, якія вучылі калісь «добрам, вечнаму» Прэзідэнта краіны...

...На цудоўным «пензры» — паміж стараннімі хаткамі і злучачымі новымі будынкамі, на беразе рэкі Капысьца — добра думаецца аб тым, колькі значных, цудоўных людзей прыпаднелі свету і Беларусі маленькія вёскі з іх непаўторнымі мясцінамі, праціненнай цысьней, сціплым сельскім школамі... 3 новым навуцальным годам цэбе, кожная наша школа!

Святлана **БАРЫСЕНКА**, Шклоўскі раён.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Родная газета на родной мове

4 ВЕРАСНЯ 2007 г. АЎТОРАК

№ 166 (26031)

Кошт 380 рублёў

ВЫДАЕЦЦА 3 9 ЖНІўНЯ 1917 Г.

Спатканне праз лета

Сустрэча навуцанцаў 11 класа мінскага ліцэя № 2 перад пачаткам новага навуцальнага года.

БІЛЕТЫ СТАЛІ БОЛЬШ ТАННЫМІ...

З пачатку верасня зніжаны тарыфы на праезд у пасажырскіх паяздах дальняга руху ў сярэднім на 14—16 працэнтаў.

Як палтумачыла выдучы інжынер пасажырскіх службаў ўпраўлення Беларускай чыгункі **Алена Хамічэнка**, гэта сезоннае зніжэнне, і дзейнічае яно на беларускай чыгунке ў зносінах з Расіяй з 1 чэрвеня 2004 года і ў зносінах з Украінай — з 15 ліпеня 2006 года. Штогод Беларуска чыгунка зацвярджае графік гібкага (сезоннага) рэгулявання тарыфаў з мэтай кантролю аб'ёму перавозак пасажыраў у пэўнае даты. Згодна графіка, увесь календарны год падзелены на 13 нераўнамерных адрэзкаў, на працягу якіх дзейнічаюць розныя тарыфы на дзейнаўчымі перавозкі пасажыраў. Так, з 1 верасня, кошт білета ў купійны вагон поезда Мінск—Масква складае 892 тысяч 400 рублёў, а ў летні перыяд яго цена была 101 тыс. 410 рублёў. Дарэчы, наступнае зніжэнне тарыфаў плануецца правесці з 11 лістапада гэтага года.

Гар **ГРЫШЫН**.

Кватэрнае пытанне

Перадаў? Не аддаў!

Мае бацькі, састарэлыя ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, жылі ў глыбінцы, на Магілёўшчыне. У сувязі з тым, што здароўе ў іх было слабае, а дзеці далёка, ім выдзелілі так званую сацыяльную кватэру ў Магілёве ў доме ветэранаў, які быў пабудаваны да 60-гадовай Перамогі. Прыватываць яе яны не могуць, каго небудзь праіскае, верагодна, таксама.

Цікава, што іх дом у вёсцы перададзены сельскаму Савету. Ніякай кампенсцыі за яго бацькі не атрымалі. Ці правільна гэта?

В.Я., г. Асіповічы.

Адносіны, звязаныя з прадастаўленнем і карыстаннем спецыяльнымі жыллымі памяшканнямі (да іх, у прыватнасці, адносяцца і дамы для ветэранаў, састаньных і інвалідаў), рэгулююцца Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 2005 года № 565 і Палажэннем аб парадку адсянення жылых памяшканняў дзяржаўнага жыллёвага фонду да ка-

тэгоры спецыяльных жылых памяшканняў, валоадання і карыстання імі (зацверджана Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 454 ад 5 красавіка 2006 года).

Падпунктам 9.1.1 указанага Палажэння прадугледжана, што ў якасці карыстальніка спецыяльным жылым памяшканнем наймаўшчыні мае права ўсяляцца ў парадку, устаноўленым жылёвым заканадаўствам, членаў сям'і, а таксама асобаў, у адносінах да якіх яны выконваюць абавязкі па апецы (папачыццельства), у займаемае ім спецыяльнае жылёе памяшканне.

Што да ўласнага дома, у якім бацькі, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, жылі да перасялення ў спецыяльнае жылёе памяшканне, то, згодна з п. 32 Палажэння аб спецыяльным доме для ветэранаў, састарэлых і інвалідаў (зацверджана пастановай Міністраства сацыяльнай абароны № 7 ад 28 чэрвеня 2001 года), калі грамадзяніну на момант прыняцця ра-

шэння аб прадастаўленні жыллага памішкання ў спецыяльным доме належыцца на права ўласнасці жылёе памішканне або ён займае жылёе памішканне па дагавору найму ў доме дзяржаўнага жыллёвага фонду (у якім не застаюцца пражываць члены яго сям'і), то ён абавязаны зрабіць адчуўжэнне (здачу) гэтага жыллага памішкання мясцоваму Савету дэпутатаў, выканаўчаму і распарадчаму органу або арганізацыі, якая выдзеліла жылёе памішканне ў спецыяльным доме ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Пад адчуўжэннем маецца на ўвазе, у прыватнасці, продаж або дарэнне маёмасці, якая належыць уласніку. Таму, калі, як указана ў пісьме, дом перададзены толькі ў валоаданне сельскаму Савету дэпутатаў і па дакументах знаходзіцца ў ўласнасці бацькоў, то яны, як уласнікі, маюць права самастойна вызначыць лёс сваёй маёмасці. Гэта значыць, дом можна завяшчаць, падарыць, прадаць і г.д.

Канфіскацыя дома ў асобаў, што палісяюцца ў спецыяльным жылым памішканні, і выплата грашовай кампенсацыі дзённым заканадаўствам не прадугледжаны.

Віктар САВІЦКІ.

У ПОЛАЦКУ АДКРЫТЫ ПОМНІК УСЯСЛАВУ ЧАРАДЗЕЮ

1 верасня ў Полацку адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка легендарнаму князю Полацкай зямлі **Усяславу Чарадзею**. Помнік з'яўляецца першым у Беларусі манументам з коннай статуяй. Яго аўтар — скульптар **Аляксандр Прохараў** — адлюстравуў Усяслава Брачыславіча на кані з палубіным сокалам і воўчай шкурай на сядле. Праект раскрывае вобраз старажытнага валадара Полацкай зямлі, аб якім расказвалі старажытныя летапісы і «Слова аб пазку Ігаравым»: «Усяслаў князь людзям суд судзіў, князем воласці дзяліў, і сам воўкам гоісаў у судзіў. Помнік вагой 4,5 тоны адліты з бронзы. Вышыня коннай статуі і верхніка каля 3,5 метра.

Святлана **БЕЛТА**.

Залатыя вёслы

Вось ужо некалькі сезонаў запар першае месца на спаборніцтвах па акадэмічнаму веславанню ў класе лодка-адзіначка неадсягнае для прадстаўнікоў замежных краін, бо сваю перавагу над іншымі спартсменамі ў чарговы раз даказавае беларуская **Кацярына Карстэн** (на фота ў цэнтры). Днямі на суветным першынстве ў Мюнхене яна стала пяціразовай чэмпіёнкай свету. Выйгралі «золата» яшчэ дзве нашы зямлячкі **Юлія Бічых** і **Наталія Гелах** (двойка распашана).

Прэзідэнт **Беларусі Аляксандр Лукашэнка** 1 верасня павіншаваў членаў нацыянальнай каманды краіны па акадэмічнаму веславанню **Кацярыну Карстэн**, **Юлію Бічых** і **Наталію Гелах** з заваяваннем залатых медалёў на чэмпіянаце свету ў Мюнхене. У віншавальнай тэлеграме, накіраванай на імя спартсменак, гаворыцца: «Маліцьці! Дзякую вам за гэтыя цудоўныя моманты радасці, якія вы прынеслі шматлікім беларускім бальельчыкам».

Беларуская версія казкі пра Папялушчу

Сустрэць прынца ў Беларусі, аказваецца, рэальна. Афіцыйная гасцініца «Мінск» 19-гадовай **Наталіі**, быў казкі пра Папялушчу, змяніла сваё жыццё пасля знаёмства з прынцам **Дубая Саідам** бен **Мактумам Аль Мактумам**. Яго імя не так даўно было на слыху, калі прынц заняў трон у месце ў Адкрытым Кубку Беларусі па стэндавай стральбе. Наталія па нацыянальнасці азербайджанка, а па рэлігіі — мусульманка. Яна стала другой жонкай Саіда бен Мактума Аль Мактума. Шлюб у часнавія маладыя абралі 27 жніўня. Праўда, маштабнай святачнай цырымоніі, нягледзячы на статус прынца, не было. Пасля вячэры маладыя адраўляюцца не ў шлюбную вандроўку, а на спаборніцтвы па стэндавай стральбе, якія пачнуцца на Кіпры 5 верасня. Не таксама, аказваецца, лёгкае жыццё побач з прынцам, калі ён спартсмен.

Вікторыя над Марцінай

На адкрытым чэмпіянаце ЗША па тэнісу наша **Вікторыя Азаранка** абыграла былою першую ракетку свету швейцарку **Марціну Хінгіс** (3:6, 6:1, 6:0). Дзякуючы перамоце над 17-ай ракеткай свету беларусцы спартсменка патуры гадзіны. У змешаным разрадзе — міксіце — **Максім Віршы** і **Вікторыя Азаранка** мійшылі ў трэці раунд.

Больш камплекта не атрымалася

Беларускія лёгкаатлеты не змоглі палепшыць свае дасягненні на чэмпіянаце свету: на першых трынаццаці турнірах у 2005 і Фінляндыі на рахунку нашых спартсменаў было пяць медалёў (два залатыя, два срэбныя і адзін бронзавы), да 2003 года Францыі — сем (3, 2, 2), а на сёлётных спаборніцтвах у Японіі беларусам удалося толькі тройчы ўзняцца на суветны п'едэстал.

Ірына **ПРЫМАК**.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ПРЭЗІДЭНТ ПОЛЬШЫ ШПІТАЛІЗАВАНЫ

Прэзідэнт Польшчы **Лех Качыньскі** ўчора раніцай быў шпіталізаваны ў адну з бальніц у сувязі з пагаршэннем здароўя. Пра гэта паведамаўца на афіцыйным сайце канцелярыі польскага прэзідэнта.

Паводле слоў генеральнага пракурора Польшчы **Дарыуша Барскага**, у бліжэйшы час **Лех Качыньскі** павінен быць адказача на пытанні па справе аб карупцыі. Раней ён адмовіўся даваць паказанні, спасылваючыся на заняццё. У суботу варшаўская пракуратура дапытала брата прэзідэнта, прэм'ер-міністра Польшчы **Яраслава Качыньскага**. Следства намагаецца высветліць, чаму ў ліпені 2007 года сарвалася антыкарупцыйная аперацыя польскай следслужбы, якая павінна была праісці ў міністэрстве сельскай гаспадаркі. У ходзе аперацыі праваахоўныя органы мелі намер абвінавачіць міністра сельскай гаспадаркі і віцэ-прэм'ера **Анджэя Лепера**, які таксама ўзначальвае партыю «Самаабарона», у атрыманні буйнога хабару і арыштаваць яго. Пракуратура лічыць, што чыноўнікі атрымалі мільёны долараў за прадастаўленне сельскагаспадарчых зямель пад камерцыйнае выкарыстанне. Між тым прадстаўнікі бальніцы на варшаўскай вуліцы Шасеруў, куды быў дастаўлены Качыньскі, заявілі, што ў яго высокая тэмпература і слабасць, але апасенняў за жыццё няма.

ЗША ГОТОВЫ БАМБЫЦ ІРАН, АЛЕ ДАЛІ ШАНЦ ДЫПЛАМАТАМ?

На мінулым тыдні прэзідэнт **Джордж Буш** зрабіў некалькі рэзкіх заяваў у адрас **Тэгерана**. Гэта стала нагодай для абмеркавання суветнымі СМІ магчымасці хуткай бамбардзіроўкі ісламскай рэспублікі.

The Sunday Times паведамляе, што ў Пентагоне распрацаваны план масіраваных авіяўдараў па 1200 цэлях у Іране, канчатковай мэтай якога з'яўляецца знішчэнне ваенных аб'ектаў на працягу трох дзён. **Алекс Дэбат**, галоўны спецыяліст па пытаннях тэрыторыі і нацыянальнай бяспекі ў **Nixon Center**, заявіў, што амерыканская стратэгі рыхтуюць не «шпіленчыя ўкопы» — «яны вось-вось знішчаць усё ваенныя сілы Ірана». Ізраіль, які заявіў, што не дазволіў Ірану абзавесціся ядзернай зброяй, таксама гатовы нанесці ўдары і, які гавораць, будзе атакаваць нават у тым выпадку, калі амерыканцы адмовяцца ад ваеннай аперацыі. На думку **Дэбата**, ваенныя планы Пентагона

БРЫТАНСКАЯ ПАЛІЦЫЯ ДАВЗОЛІЛІ СТРАЛЦЫ ПА ДЗЕЦЯХ

Паліцэйскім Вялікабрытаніі дазволілі выкарыстоўваць тазеры пры затрыманні непаўналетніх. Тазер — зброя нелягальнага дзеяння, стралае двама электрадамі, якія пры пападанні ў цэль перадаюць аб'екту паразы зарад у 50 тыс. ват.

ШВЕЙЦАРАЦ НАМЫЛІЎСЯ І ВЫСЛІЗНУЎ З ТУРМЫ

З турмы ў швейцарскай горадзе **Кройцлінген** з дапамогай мыла ўцэпкі чацвёрта знявольненых. Які стаў вядома, адзін з уцекачоў, 20-гадовы **Берт Бругер**, які адрозніваўся вельмі худым складкам цела, расправіўся, старанна намыліўся і... выслізнуў праз ацэнка для перадачы ежы ў дзвярэх сваёй камеры. Апынуўшыся звонку, ён паклапаціўся і пра сваіх прыяцеляў, што сядзелі ў камерках па суседству. Траіх крмінальнаў так і не ўдалося затрымаць.

Курс замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 04.09.2007 г. (для бн разлікаў)

1 долар ЗША	2 147,00
1 еўра	2 930,66
1 латывійскі лат	4 199,10
1 літоўскі літ	848,72
1 чэшская крона	105,87
1 польскі злоты	766,39
1 расійскі рубель	83,90
1 украінская грыўня	426,92

Агенцтва Уладзіміра Граўцова

Публікацыя на часопісе «Родная газета» з 2007 года. Выдавецтва «Родная газета»

Тэлефон: 206-88-01

БЕЛИНВЕСТБАНК

СООБЩАЕТ:

10 сентября 2007 года в помещении Центрального банка по адресу: г. Минск, пр. Машерова, 29 в 11.00

ПРОВОДИТСЯ ВНЕОЧЕРЕДНОЕ ОБЩЕЕ СОБРАНИЕ АКЦИОНЕРОВ БАНКА В ЗАОЧНОЙ ФОРМЕ

В повестку дня собрания внесены следующие вопросы:

- Об увеличении уставного фонда ОАО «Белинвестбанк».
- Об утверждении решения о четвертом выпуске простых (обыкновенных) акций ОАО «Белинвестбанк».
- О внесении изменений в Устав ОАО «Белинвестбанк».
- Об оказании безвозмездной (спонсорской) помощи.
- О процедурных вопросах.

Лица, имеющие право на участие в собр

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

«ВЁСЦЫ ПАТРЭБНА ЭКАНОМІКА БУДУЧАГА»

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 1 верасня зрабіў рабочую паездку ў Мінскую вобласць. Кіраўнік дзяржавы па традыцыі ў Дзень ведаў наведвае навучныя ўстановы краіны. На гэты раз Аляксандр Лукашэнка прынеў удзел у адкрыцці новай агульнаадукацыйнай сярэдняй школы ў фэакультурына-эстэтычным ухілам у вёсцы Азярцо Мінскага раёна.

Будуаініцтва Азярцоўскай СШ пачалося яшчэ ў 1990 годзе замест Гарадзішчанскай СШ і Азярцоўскага навучна-педагагічнага комплексу «Дзіцячы сад — пачатковая школа». З-за складанасці ў буд-жэтным фінансаваннем будаўніцтва ішло марудна, а ў 1995 годзе было спынена. Між тым населены пункт разрастаўся, і пытанне стварэння новай школы ўсё абвастрава. Яе ўзвядзенне аднавілася ў 2005 годзе, каб а'б'ект быў уключаны ў Дзяржаўную інвестыцыйную праграму. Фінансаванне ажыццяўлялася ў роўных долях за кошт сродкаў рэспубліканскага і мясцовага бюджэтаў.

Да 2007—2008 навучнага года мясцовае дзеці, а тут будучы вучыцца больш за 200 школьнікаў, атрымалі цудоўны падарунак — новую школу.

Выступаючы на шыромымі адкрыцця навучнай установы, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што ў Беларусі ў гэтым годзе завяршана будаўніцтва і праведзена рэканструкцыя 11 аб'ектаў адукацыі, сярэд жыхі — 8 школ.

Магчымасці для атрымання якаснай адукацыі пашыраюцца не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах Беларусі, дзе становіцца ўсё больш сучасных школ, гімназій і ліцэяў, вышэйшых навучных устаноў, адначасна, калі новыя навучныя ўстановы з'яўляюцца ў вёсцы. Гэта значыць, што беларуская вёска развіваецца, умацоўваецца і ўпэўнена глядзіць у будучае. А адкрытая сёння школа — наглядны таго прыклад, — сказаў кіраўнік дзяржавы.

У новай школе хлопчыкі і дзяўчынкі змогуць не толькі атрымаць сярэдняю адукацыю, але і авалодаць інфармацыйнай тэхналогіямі, займацца любімымі відамі спорту, навучнай спяваць, танцаваць, сваімі рукамі ствараць сапраўдны творы мастацтва. Адным

словам, вырастці разумнымі, фізічна моцнымі і творча талентавымі людзьмі, такімі, якімі мы хочам бачыць юных грамадзян нашай краіны ў XXI стагоддзі, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт падзякаваў работнікам Будтрэста № 7 горада Мінска за цудоўны падарунак дзеціям Мінскага раёна ў Год дзіцяці.

Аляксандр Лукашэнка перадаў сімвалічны ключ ад новай школы дырэктару гэтай навучнай установы.

Кіраўнік дзяржавы падарыў дзеціям набор спартыўнага інвентару. «Новабудуоўлі, падобныя да Азярцоўскай сярэдняй школы, з'яўляюцца яркім прыкладам пажыхага ўвасаблення ў жыцці Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця вёскі», — напісаў Прэзідэнт Беларусі ў Кнізе ганаровых гасцей.

Затым кіраўнік дзяржавы наведваў энергазберагальную цэнтру агракамбіната «Ждановічы» ў вёсцы Багатыроўка. Яго праінфармавалі аб выніках уборачнай кампаніі ў Мінскай вобласці і Мінскай раёне, а таксама аб выкананні даручэння па будаўніцтве цэнтру агракамбіната ў аснове энергазбера-

рагальных тэхналогій, аб перспектывах развіцця цяплячнай гаспадаркі ў «Ждановічах».

Аляксандр Лукашэнка азнаёміўся з арганізацыяй вырошчвання агародніны з прымяненнем сучасных энергазберагальных тэхналогій, аглядаў выстаўку прадукцыі, якую выпускае агракамбінат.

Новая энергазберагальная цяпляца ў агракамбінаце «Ждановічы» мае плошчу 7 га. Вытворчасць агародніны ў ёй ажыццяўляецца па найноўшых галандскіх тэхналогіях. Напрыклад, ураджайнасць памідораў тут — больш за 60 кг/кв.м. А так спецыялісты гавораць аб магчымасці ў жукткім часе вырошчваць і да 100 кг/кв.м.

У перспектыве кіраўніцтва агракамбіната плануе пабудаванне яшчэ адну такую цяпляцу. Пры гэтым у намерах — купля ўласнай энергетычнай устаноўкі, якая можа поўнасьцю забяспечыць патрэбнасці аб'ектаў цяпляці ў электрычнасці, цяпле, вуглякіслым газе і ахаладжэнні паветра ў шэрагу вытворчых памышчанняў.

Кіраўнік дзяржавы даручыў прапрацаваць прапанову дырэктара агракамбіната аб мэтазгоднас-

Мінскі клуб рускіх псовых барзых «старажытнае паляванне» існуе пры «Беларускім таварыстве паляўнічых і рыбаловаў», ён налічвае болей за два дзесяткі асоб гэтай рэзкай пароды.

Ратамка прымае трохбор'е

6—9 верасня ў прыстайцы Ратамцы пройдуць міжнародныя спаборніцтвы па канному спорту (трохбор'ю). У іх возьмуць удзел 50 спартсменаў. Акрамя беларускіх коннікаў, гэта ішчэ прадстаўнікі Прыбалтыкі, Расіі, Украіны, Ізраіля і Польшчы. Як стала вядома карэспандэнту «Звязды», агульны прызывы фонд складала 10 тыс. долараў. Спаборніцтвы змогуць наведваць жыхары і госці сталіцы, плануецца арганізаваць работу гандлёвых кропак, а дзятве можна будзе паездзіць на конях.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

ГЭТКАЯ ЗАРАЗНАЯ ЯЗВА

Наўянасць гастрыту не абавязкова выклікае ў будучым язву страўніка, пакотка не заўсёды сведчыць аб пачатку развіцця, скажам, таго ж гастрыту. Тым, чыя сваякі хварэлі на рак страўніка, нават могуць прызначаць прафілактычнае лячэнне. Чаму? І ці нельга вынайсіць які-небудзь больш ашчадны метад абследавання страўніка, чым «глытанне зонда»? Усё раставіць па сваіх месцах дапамаге загадкае гасцрантэралягічнае аздзяленне 1-й мінскай гарадской клінічнай бальніцы Ірына СЯРГЕЕВА.

Карысць ад сальнянай кіслаты — Гастрыт, эрозія, язва — усё гэта паражэнні слізістай абалонкі страўніка. Слізістая нібы «высцілае» паверхню страўніка і ўтрымлівае абсалбывыя залозы, якія выпрацоўваюць кіслоты, у тым ліку сальняную, пепсыны і некаторыя іншыя хімічныя рэчывы. Усе яны патрэбны для таго, каб арганізм мог «расправіцца» з «жарочнымі элементамі», якія трапляюць у наш арганізм, — каўбаскай, вяршкіма, пячэннем і многімі іншымі смачнымі і не вельмі прадуктамі харчавання. Так адбываецца працэс ператраўлівання ежы, падчас якога мышыцная валокна, клетчатка і іншае ператвараюцца ў тое, што арганізм здольны засвоіць, напрыклад, у амінакіслоты. Пакуль чалавек здаровы, ён і не здагадаецца, як цяжка страўніку ператраўліваць некаторыя прадукты — вэнджаныя, марынаваныя і г.д. (хворыя на язву, дарчы, добра гэта ведаюць).

«Твар» захворвання — Гастрыт — гэта харчаныя залозныя працэсы слізістай абалонкі страўніка. Больш істотнае яе паражэнне называюць эрозіяй, а яшчэ больш глыбокае — язвай. Здраваецца, «хварэе» не толькі слізістая, але і падслізістая, і нават мышыцная тканка, адным словам, усё слаі страўніка. Пры такой справе можа мець месца і набрадная язва, падчас якой эмсіцыя страўніка трапляе ў брушную поласць, што патрабуе тэрміновага аперацыйнага ўмяшання. Ёсць яшчэ паняцце пептычнай язвы, калі яна спайваецца з арганам, які знаходзіцца побач са страўнікам, напрыклад, з падстраўнікавай залозай.

Дурная слава — Асобныя даследаванні павадзінаў Helicobacter pylori ў арганізме чалавека «абвёнававаюць» мікроб не толькі ў развіцці эрозійна-язвавых працэсаў, але і развіцці раку страўніка. З цягам часу запаленыя працэсы выклікаюць атрафію, пасля металпазію, дысплазію і, нарэшце, рак. Па гэтай прычыне паказаным для прымянення лекаваў тэрапіі па вынічэнню мікроба цперпо можа з'яўляцца... наўянасць сваякоў, якія хварэлі на рак страўніка. У апошнія гады была даказана віна мікроба і ў выкліканні некаторых хваробаў крыві. Helicobacter pylori — адна з прычын нізкага ўтрымання трамбцытаў у крыві. А менавіта трамбцыты забяспечваюць нам добрую згусальнасць крыві. Мікроб з'яўляецца адной са шматлікіх прычын наўянасці анеміі.

Трэба раз'язджацца — На жаль, каварны мікроб мае велізарную колькасць спосабаў трапіць у арганізм. Па сутнасці, гэта тая ж самая страўнікава-кішчаная інфекцыя. Таму шляхі — адальшчавыя: пры кантакце з хворым, карыстанні агульным посудам, праз пацалункі, ад хатніх жывёл, у прыватнасці, ад кошак. Нядобраю службу адгрывае тут цесната нашых кватэр, карыстанне грамадскім транспартам. Лічыцца, чым ніжэй сацыяльны ўзровень краіны, тым часцей раліпаўсюджаны мікроб. На жаль, гэта наш варыянт.

Леш жорсткае, чым смачнае — Калісьці харчаванні і дзіетам хворых з эрозійна-язвавымі працэсамі надавалі вельмі вялікую ўвагу. Ежу пераціралі да стану кашыцы. Аднак у апошнія гады гэты фактар перастаў быць такім важным. Пакуль яшчэ кажуць, што ежа не павінна быць жорсткай, але на практыцы бачна: у момант абвастраення хворыя хутчэй скардзяцца на вэнджанае, чым на жорсткае. Наогул, як такім хворым, так і здаровым (з мэтай прафілактыкі захворванняў) неабходна вытрымліваць правільна рацыянальнае, здравагае харчаванне. Варта абмяжоўваць гарчае, вострае, смажанае, вэнджанае. І справа нават не ў рэгулярным ужыванні супоў. Некаторыя народы супоў не едуць, але і на гастрыт не скардзяцца. У большай ступені ўплываюць разнастайнасць і рэжым харчавання — хая 6 4 разы ў дзень.

Дарагае наша дыягностыка — Пякотка — яшчэ не сімptom язвы, яна сведчыць толькі аб тым, што кіслата закідаецца са страўніка ў стрававод. А вось калі ў энлігастрыт ёсць болі, вядуцца дыскамфор, варта звярнуцца да ўрача. Метадаў дыягностыкі доволі многа. Так, у свеце выкарыстоўваюцца, галоўным чынам, неінвазіўныя метады, напрыклад, дыягнастычныя тэсты, калі наўянасць Helicobacter pylori вылучаюць па паветру, якое рапартавалі, індэматэчна, іспраўлена, дыкладнак і г.д. Ужыванне такіх прапаратаў не абавязкова справяе язвату хваробу, таму што ў адных гэты фактар будзе вызначальным, а ў другіх — не.

Важнае дапаўненне — Для язвы характэрныя сезонныя праўіленні — вясной і восенню, хоць абвастраецца яна можа і зімой, і летам. З мэтай прафілактыкі абвастраення варта на працягу 1—3 тыдняў прымаць прапараты, якія паніжаюць кіслотнасць.

Не з'яўляецца безумовным паказаннем для прыняцця прапаратаў супраць Helicobacter pylori.

Схемы лячэння, скіраваныя супраць Helicobacter pylori, не спалучаюцца з курэннем і алкаголем.

Эфектыўнасць лячэння прапаратамі ад Helicobacter pylori складае 80 працэнтаў: мікраарганізм і сам чалавек могуць быць устойлівымі да антыбіятыкаў.

На язвату хваробу часцей пакутуюць мужчыны. У малодзых людзей развіваецца язва 12-перснай кішкі, а ў больш сталым узросце — язва страўніка (хоць і ў гэтай узроставай групе выпадак язвы 12-перснай кішкі болі).

Апошнім часам прырастае колькасць язвы страўніка.

Святлана БАРЫСЕНКА.

У Люцынку, да дзядзькі Вінцэнта

Да 200-годдзя з дня нараджэння беларускага дудара плануецца адбудаваць яго фальварак

Восень — найлепшая пара для падарожжаў. Спёку змяняе прыемная прахалода і так добра дыхаецца і думавецца ў гэты час. Менавіта ўвосень я некалькі разоў у знакамійта Лёўкі, яшчэ раз узгадаўшы радкі Купалы. Сёлетна наведваў сядзібу Дуніна-Марцінкевіча. У Люцынку Вінцэнт Лёўку правёў усё сваё сталае жыццё — 44 гады, непадалёку на вясковых могілках у Тупальшчыне знайшоў свой апошні прытулак.

З даты нараджэння Дуніна-Марцінкевіча поўны час таму была брытанія: асобныя даследчыкі сцвярджалі, што знамкі беларускай літаратуры, тэатральны дзень з'явіўся на свет у 1807 годзе. Аднак, паводле апошніх звестак, адбылося гэта 23 студзеня 1808 года ў Панюшківацка, што ў Баўруйскім паветце. Менавіта там бацькі Вінцэнта арандавалі маёнтак. Дунін-Марцінкевіч вучыўся ў Баўруйскай павятовай школе, а пасля працягнуў адукацыю на медыцынскім факультэце Віленскага ўніверсітэта. У Вільні Вінцэнт служыў сакратаром у прыватнай бібліятэцы Барановскага, дзе з ім здарылася романтичная гісторыя — ён пакахаў 16-гадоваю дачку свайго «шэф» Юзафа, ажаніўся з ёй без згоды яе бацькоў і звёз малодзую жонку ў Мінск. Там Дунін-Марцінкевіч спачатку працаваў у кансісторыі, а пасля ў судзе. Адтуль па стану здароўя быў вымушаны звольніцца, уладкаваўся ў кансісторыю архіварыясам.

У красавіку 1840 года Вінцэнт узяў пазыку і набыў у межакова суддзі Алозія Сялявы фальварак Люцынка, што ў іцперашнім Ваколюжынскім раёне. Звольніўшыся са службы, менавіта ён пераехаў разам з сям'ёй. Тую ўпаўняў сабой фальварак? Як сцвярджалі даследчыкі, Марцінкевіч набыў 11 валокаў зямлі — больш чым 200

гектараў (1 валока складала 18 га). Сядзіба была доволі недаледжана, але тутэйшыя краеведы вельмі спадабаліся паэту. Калі жмар жыцця далігяд захавае, Дык хайна ахвотна бадыаў прымае. Боль думі спакоец, утайме спачатку... А зной добра мары снаваць ла каміну. Дзетка я ўгадаваў пад страхоу хайны, Тут цудоўныя часта я ведаў хайны. Дом стаць на пагорку

лес валак, алешнік, грушы, чарэшні. З ганка ступіш і бачыш — лес вольды, яліны... Дзельці лес папалам стужкай сіняй Люцынку...

Але не ад рэчкі ўзёў язву хутар, дзе быў раней маёнтак Дуніна-Марцінкевіча. Пра адну з версій паходжання раслаўлі мы мясцовы краязнаўца, стваральнік Пяршаўскага народнага тэатра і школьнага музея Мікалай Ганчарык.

Люцынка паходзіць ад імя бодой гаспадыні гэтага месца, — кажа Мікалай Мікалаевіч. — Жыла тут доўгі час Люцынка, якая пабарлася ў шлюб з бедным шляхціцам. У нас так часта сустракаецца на Беларусі — дзе якія людзі жывуць, так мясціны і называюць. Маёнтак Мар-

цінкевіча межаваў з вядомым аб'яднелым шляхці, пра якую казалі так: «на назе бот рыпчы, а ў гаршчу трацца кіпчы». Бедныя, але ж і гарнарылія.

Так што ўсю неабходную «фактуру» Дунін-Марцінкевіч мог атрымаць на месцы. Як заўважыў Мікалай Ганчарык, гаспадар Люцынкі можа па праву лічыцца першым беларускім прафесійным пісьменнікам, паколькі ён поўны час жыў за ганарары ад выдання сваёй твораў, меў менавіта з гэтага асноўны даход. Марцінкевіч — стваральнік першага на Міншчыне народнага тэатра, перакладчык, дзятучы мя Люцынка стала добра вядомай ўсяму культурнаму асяродку. Як ісаў калісьці Максім Багдановіч, гэты чалавек «узбуджаў вакол сваёй

твораў размову і палеміку, напамінаў аб існаванні беларускай мовы і пачатку беларускай літаратуры, наводзіў на пытанне аб магчымасці іх далейшага развіцця».

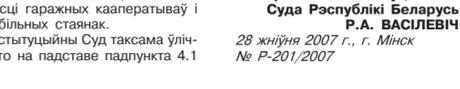
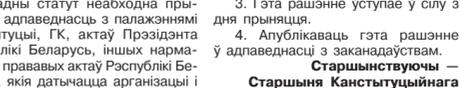
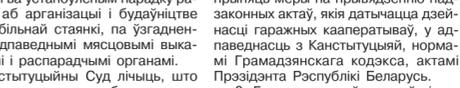
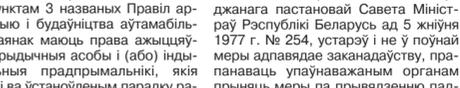
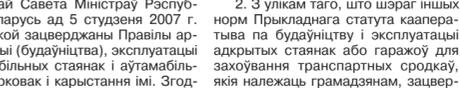
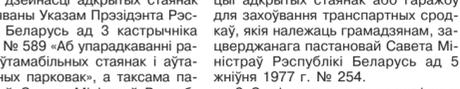
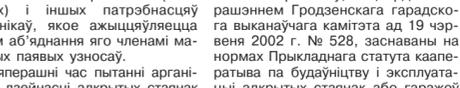
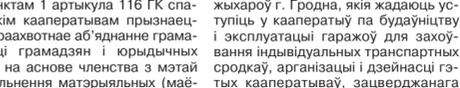
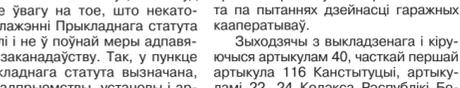
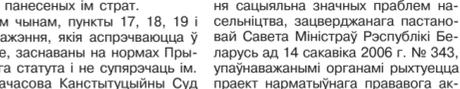
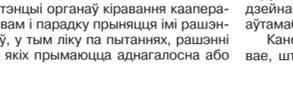
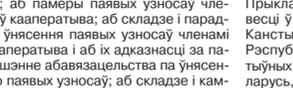
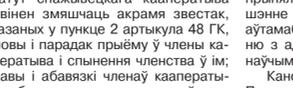
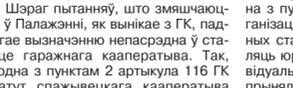
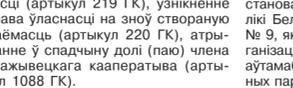
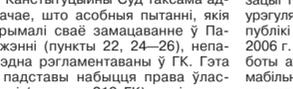
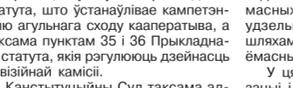
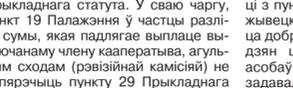
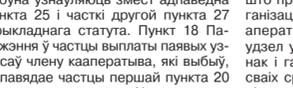
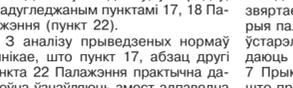
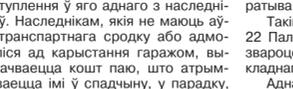
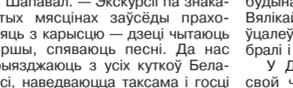
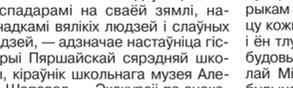
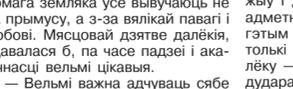
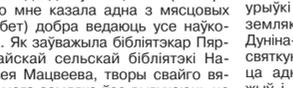
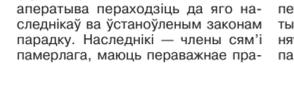
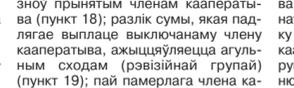
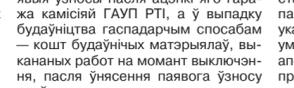
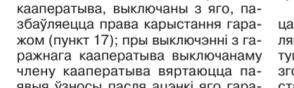
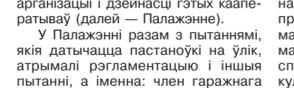
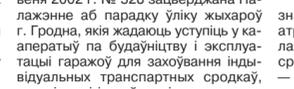
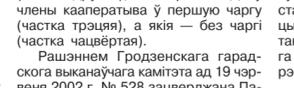
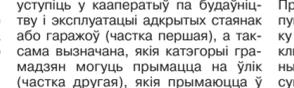
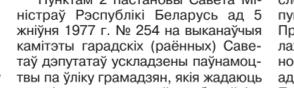
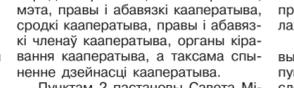
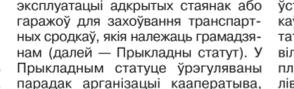
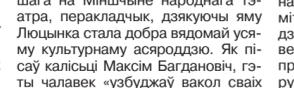
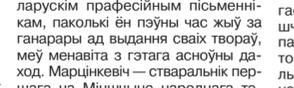
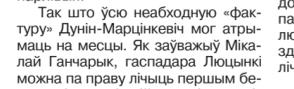
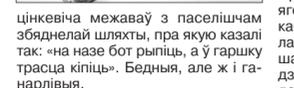
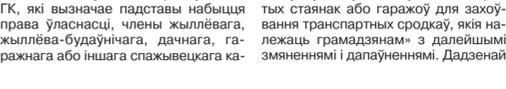
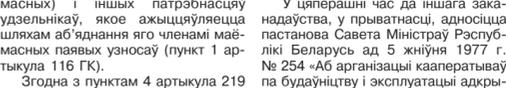
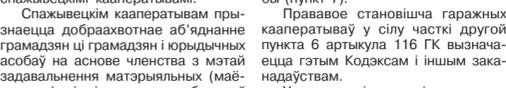
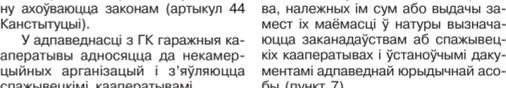
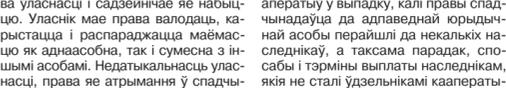
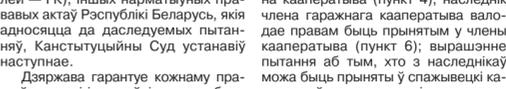
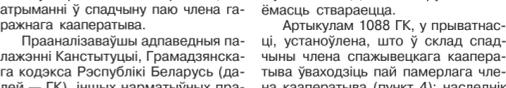
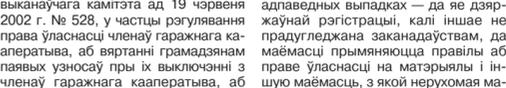
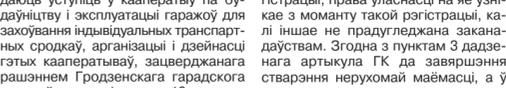
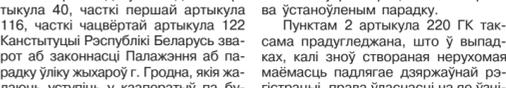
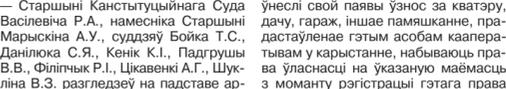
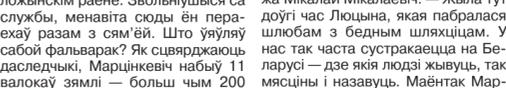
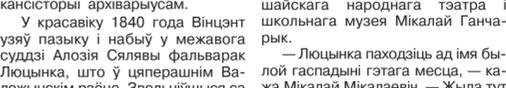
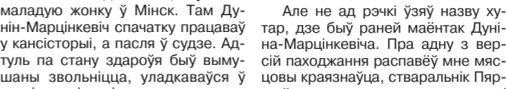
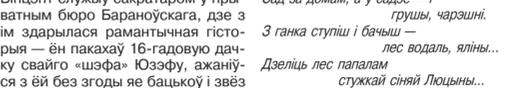
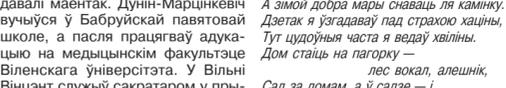
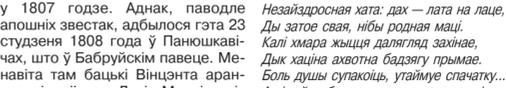
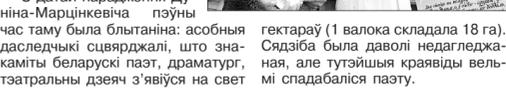
У сваім фальварку Дунін-Марцінкевіч стварыў усё свае вядомыя творы, у тым ліку і «Піскуую шляхту», якая стала сапраўднай ягонай «візіткай». Самае цікавае, што для тэатрышых мясцін беларускі дудар не пераўтварыўся з цягам часу ў нейкую амаль нябачную вывух, ён быў і працяг жыве недзе побач. Пра «дзядзьку Вінцэнта» (так пра яго мне казалі адна з мясцовых кабет) добра ведаюць усё наўколя. Як заўважыў бібліятэкар Пяршаўскай сельскай бібліятэкі Надзея Мацвеева, творы свайго вядомага земляка ўсе вучываюцца не па прыму, а з-за влікаў павагі і любові. Мясцовае дзятве далёка, здавалася б, па час падзеі і акалічнасці вельмі цікавыя.

Вельмі важна адчуваць сябе гаспадарам на сваёй зямлі, на ішчэ аднамі вліклі людзей і слаўных падзей, — адзначае настаўніца гісторыі Пяршаўскай сярэдняй школы, кіраўнік школьнага музея Алена Шапава. — Эскурысі па знакамых мясцінах заўсёды праходзіць з карысцю — дзеці чытаюць вершы, спяваюць песні. Да нас прывязджаюць з усіх куткоў Беларусі, наведваюцца таксама і госці

сваёй час вучыўся будучы пра кветка, прастора і вядомыя чатыры прыступкі пры ўваходзе.

55 гадоў таму ў Пяршаўскі былі створаны народны тэатр, дзе ўсе пастановаў рыхтуюцца месцічамі. Як узгадала дырэктар Пяршаўскага сельскага Дома культуры Наталля Прачкоўская, глядзельная зала заўсёды поўная — «імкнуліся запрашаць прафесійныя трупы, дык на іх менш людзей прыходзіць». На юбілей народнага тэатра мяркуецца падарыць вядомаму каля 10 «міні-п'есаў», у асноўным гэта будучыя ўручкі з твораў вядомага земляка. А да 200-годдзя Дуніна-Марцінкевіча, які адвясцюць налета, плануецца аднавіць будынак, дзе ён жыў і дзе будзе створаны адметны музей. Зараз на гэтым месцы засталося толькі падмурак, а непадалёку — выва беларускага дудара. З Мікалаем Ганчарыкам стаім на блізім сэрцу кожнага беларуса месцы і ён глумачыць, дзе які будовы размяшчаліся. Мікалай Мікалаевіч бачыў гэты будынак, які нават падчас Вялікай Айчыннай вайны ўцалёў, а пасля яго разабралі і некуды вывезлі.

У Дунінскай школе ў свой час вучыўся будучы

Шануй сваё!

Пісьменнік Ядвігін Ш. «Памятаю я, — узгадаў ён пасля, — і Люцынку, і яе гаспадары: старэнькі ўжо тады быў, але добры, вясёлы, жартаўлівы. Памятаю і влікі куфар, куды хаваў сваё пісанне, паўно

Бяспека дзяцей — найперш на сумленні бацькоў

Скончылася канікулы, і ў бацькоўскія дамы вярнуліся з адпачынку, ад бабулі і дзядуль дзеці: загарэлыя, вясёлыя, поўныя сіл і ўражанняў. І... зусім выбыты з ужо забытага імі рэжыму. Якія правілы паводзінаў, калі тры месяцы запар пра іх мала хто нагадваў, калі можна было гуляць колькі хочаш і амаль дзе хочаш?! Так было некалі, так ёсць, так, напэўна, будзе і надалей. Калі не зусім дакладна, дык прыкладна так. І бацькі зноў мусяць тлумачыць сваім нашчадкам, нагадваць пэўныя правілы бяспекі, паводзінаў, культуры.

А ЯК ВУ ВУЧЫЦЕ (ЦІ ВУЧЫЛІ) ДЗЯЦЕЙ ПАВОДЗІЦЬ СЯБЕ Ў ТЫХ ЦІ ІНШЫХ ЖЫЦЦЕВЫХ СИТУАЦЫЯХ, КАЛІ ПОБАЧ НЯМА ДАРОСЛЫХ, ГАТОВЫХ ПАДТРЫМАЦЬ І ПРЫСЦІЛІ НА ДАПАМОГУ?

Аксана САЙКО, эканаміст Лунінецкага раённага спажывецкага таварыства:

— У мяне двое хлопчыкаў, абодвум на сем гадоў. Вучу іх правільна пераходзіць вуліцу: па «зебрах», на зялёнае святло святлафора. У нашым горадзе ўстанавілі новыя яркія святлафоры, дзеці на іх звяртаюць увагу. Калі пойдуць у школу, з тыдзень паводжу іх туды, каб запамінілі бяспечны шлях. Дагэтуль такой патрэбы асабліва не было, каб трапіць у школу, з тыдзень частку пераходзіць не трэба было. Дзеці ведаюць, што калі бацькоў няма дома, запалкі нават чапаць нельга, не кажучы ўжо пра тое, каб нешта падпаляць. Патлумачылі мы ім, што нельга садзіцца ў машыну да незнаёмых людзей, браць ад іх цукеркі, шакаладкі. Трэба падзякаваць і хуценька пайсці. Ці слухаюць хлопцы бацькоўскія наставленні? Так, слухаюць. Хача дзяцім бачыць, як яны ехалі на веласіпедах па прызджай частцы

дарогі, а не ў бяспечным месцы, якое мы паказалі. Пасварылася на іх, яны вельмі расстроіліся, паабяцалі так больш ніколі не рабіць.

Аляксандр БУЙНЦКІ, загадчык аддзела гігіены Стаўбюцкага раённага цэнтру гігіены і эпідэміялогіі:

— Маім сынам ужо 24 і 22 гады. Чаму вучыў іх, што гаварыў? Пасля лета найперш папярэджваў, каб не было ніякіх боек. Падаецца, слухалі, бо ніякіх скарылаў не паступала (*смеецца*). Прынамсі, асабіста я іх не чуў. Побач з намі і рака, і возера, таму і з імі, і летам папярэджваў аб правілах бяспекі на вадзе. Зразумеў, былі настаўлены на правілах дарожнага руху, недапушчальнасці свавольстваў з агнём.

Людміла АГЕЙЧЫК, начальнік паштовага аддзялення сувязі «Заслаўе-2»:

— Святлафораў у нашым горадзе няма, таму заўсёды вучыла пераходзіць вуліцу па «зебрах», быць уважлівым. Заўсёды,

калі ехалі ў электрычцы, казала сваім хлопцам: саступі месца даросламу чалавеку, асабліва састарэламу. Магчыма, гэта нечая маці ці бабуля. Калі станецца дарослым, вам таксама будучь саступаць месца, а пакуль можаце і пастаяць. Зараз аднаму сыну 22 гады, другому хутка споўніцца 18 гадоў. Дзеці выраслі спакойнымі, думваю, у тым ліку дзякуючы і таму, што калісьці ім гаварыліся патрэбныя рэчы.

Марыя ЯКУБОВСКАЯ, хатняя гаспадыня, г. Мінск:

— Сын Мацвей яшчэ маленькі, каб яму трэба было нешта тлумачыць, а дачка Каця ўжо дарослая, ёй 11 гадоў. Мы спецыяльна купілі дачку мабільны тэлефон, і цяпер, калі яна дабраецца да школы, абавязкова тэлефануе: я дэахава. Папярэджае нас і калі затрымаўшыся ў школе. На веласіпедзе Каця катаецца толькі на дачку і ў двары дома, але увесь час пад наглядом. Заўсёды слухаецца, у які час трэба вярнуцца дадому, ніколі не затрымаўшыся да цэмыра. А то быў выпадак у класе: настаўніца прыйшла да бацькоў увечары, а дачка няма дома, і маці не ведае, дзе яна гуляе. Канешне, дачка ведае, што дарогу трэба пераходзіць толькі на зялёнае святло святлафора, нельга размаўляць з незнаёмымі, асабліва асобамі мужчынскага полу.

Сяргей СТАРЫНАЎ,

РАДЗІННАЕ

Захаваць традыцыі або... пайсці іншым шляхам?

(Працяг. Пачатак у нумары за 31 жніўня.)

2. Шафер і шаферка — будучыя жаніх і нявеста

З даўніх часоў на нашых вясельях існавала традыцыя: побач з жаніхом і нявестай знаходзіліся самыя блізкія, самыя надзейныя сябры, якіх называлі па-рознаму: шафер і шаферка, маршалк і барыска. Іх пачаснай місіяй з'яўлялася трымаць над галавамі маладых вянчы на працягу выканання храмовага абраду. Кожны з іх функцыянальна быў замацаваны за сваім сябрам і павінен быў трымаць сваёй боку — быць са сваімі родам. У такім разе шафер, прадстаўнік роду жаніха, павінен (менавіта павінен!) знаходзіцца побач з ім, а шаферка — побач з нявестай.

Угадаем, што ў савецкі час для шафера і шаферкі былі падаранымі не зусім удалыя назвы — сведкі Сведкамі чаго яны з'яўляюцца? Па-першае, сведка быў патрэбен для таго, каб вырашыць спірчыкі ці пацвердзіць віну або невінаватасць кагосьці. Каб кры-

ху палепшыць не зусім прыемнае ўражанне ад судзейскага слова «сведка», да яго дадалі слова «ганаровы». «Ганаровы сведка» — спалучэнне неспалучальных слоў. Няўжо патрэбны рашэнні на ўзроўні дэпутатаў Парламенту, каб вярнуць бліжэйшым сябрам маладых адвечны статус шафера і шаферкі з адпаведнымі сацыяльна-прававымі функцыямі?

У старой беларускай традыцыі людзі, надзелены ганаровым статусам шафера і шаферкі, стаялі не проста сябрамі маладых, а ўключаліся ў кола міждарова, сваяцкіх узаемаадносін, прычым на доўгі час. Па-першае, барыска-князьёна ўжо загады ведала, што менавіта ёй надарыцца вясельля будзе перададзена сімвалічна астафта прадаўжэння роду — вяслом маладой. Гэта было публічным прызнаннем таго, што людзі, якія сядзелі на вяселлі бліжэй да маладых, павінен хутчэй за астатніх справіць уласнае вясельле.

Па-другое, пара маладых людзей — шафер і шаферка — практычна заўсёды становіліся хроснымі бацькамі першага народжанага дзіцяці ў тых маладых баць-

коў, над галавамі якіх яны некалі трымалі вянчы. А гэта значыць, што на шмат гадоў наперад яны ведалі пра свой яшчэ адзін ганаровы абавязак. Калі прыйдзе час і ўжо іх хросні будзе жаніцца, то менавіта хросныя бацькі будучыя прысутнічаць побач з імі ў храме падчас іх вянчання. Акрамя таго прамым абавязкам хросных бацькоў будзе падтрымаць і падзяліць іх вясельны караван!

3. Мужчынскае — правае, жаночае — левае

На вяселлі, як правіла, было тры пары людзей, у якіх сімволіка мужчынскага і жаночага пачаткаў складала адзінае і непадзельнае цэлае: жаніх і нявеста, шафер і шаферка, сват і свацця. Спадзяёмся, нам не спатрэбіцца прыводзіць яшчэ якія-небудзь доказы, каб пераканаць чытачоў у тым, што я ў храме сваім знаходзіцца за спінай жаніха і трымае над яго галавой вянеч, так і на працягу вяселья ён павінен сядзець побач з жаніхом, побач з усёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

Сяргей АСТАШОЎ, АЛЕКСАНДРА

0034 А0-2

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю. Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той сітуацыяй, калі шаферку ставяць побач з жаніхом, а шафера — побач з нявестай. Маўляў, на развітанне з халасцямі жыццём выкарыстаць апошняю магчымасць патрымаць за чужое калені! А калі ўгадаць народны выраз «муж ходзіць налева», то, поўна, варта перацесрачы нашу маладзёў ад такога ўсёй яго радзінняй. Гэтакаса і шаферка — яна лепшая сяброўка ня-

весты, таму і павінна знаходзіцца побач з ёю.

Чаму ж тады ў ЗАГС «ганаровых сведкаў», як пешак на шахматнай дошцы, перастаўляюць, куды хочучы і як хочучы? Часцей за ўсё мы сутыкаемся з той

Самы дарягі скарб —

У Шклове адзначылі Дзень беларускага пісьменства

Адкрыццё свята адбылося каля Шклоўскай ратушы, і першымі на галоўную сцэну выйшлі гістарычныя персанажы, сярод якіх былі, дарэчы, і колішні шклоўскі ўладальнік генерал Сямён Зорыч. У тэатралізавана-харэаграфічнай дзеі асветнікі мінуўшчыны перадалі накіз патамкам: самы дарягі скарб — гэта роднае слова, і няхай яго ўспавіць Радзіма.

Потым на сцэну выйшлі прадстаўнікі арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенню Дня беларускага пісьменства: старшыня аркамітэта, намеснік прэм'ер-міністра Аляксандр Косінец, старшыня Магілёўскага аблвыканка Барыс Батура, старшыня Шклоўскага райвыканка Валерый Іванюк і епіскап Магілёўскі і Мсціслаўскі Сафроній.

Адкрыў Дзень беларускага пісьменства Аляксандр Косінец, які падкрэсліў, што ў краіне гэта свята адзначаецца ў 14-ты раз.

Сёння мы ўшаноўваем паміч нашых продкаў і нашу спадчыну, якая дасталася нам ад Ефрасінні Полацкай, Сімона Полацкага, Францыска Скарыны, Кірылы Тураўскага, Янкі Купалы, Якуба Коласа і многіх іншых нашых суаўчынцаў, — сказаў старшыня аркамітэта.

Шклоў багаты сваімі таленавітымі людзьмі, творцамі, паэтамі. Шклоўшчына — гэта яшчэ і радзіма першага Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Аляксандр Косінец зачытаў прывітальнае слова Аляксандра Лукашэнкі да ўдзельнікаў і гасцей ўрачыстага Дня беларускага пісьменства.

Ад імя Магілёўскага аблвыканка гасцей свята вітаў кіраўнік выканаўчай ўлады вобласці Барыс Батура.

Дзень пісьменства — свята блізкае і разуменнае, каго дзеем навуку і культуру, так і рабочым, і сялянцам, паколькі вяртае кожнага да вытокаў духоўнасці, — сказаў ён. — Мы, беларусы, заўсёды адказна ставіліся і будзем таксама ставіцца да сваіх гістарычных каранёў і той вялікай каштоўнасці, якой з'яўляецца кніга. Мы абавязаны ганарыцца нашай культурай і беражліва абараняць тое, што пакінулі нам у спадчыну нашы продкі.

Дзень пісьменства, нагадаў са сцэны каля Шклоўскай ратушы, асацыяваны з усеагульнай народнай асветай. Добры ўзровень адукацыі і развіццё высокага інтэлекту — гэта, паводле слоў выступаючага, залог таго, што Беларусь у недалёкім будучым стане квітнячым краінай.

Аляксандр Косінец нагадаў, што 2007 год аб'яўлены Годом дзіцяці. І дзяржава робіць усё для таго, каб дзеці былі здаровыя і адукаваныя.

Галоўны лейтэматы трэцяга Усебеларускага сходу — дзяржава для народа, — нагадаў віцэ-прэм'ер. — Але і народ павінен клапаціцца і ўвесь час думаць пра дзяржаву. Чыстую, моцную, светлую, квітнячую, суверэнную, незалежную Беларусь!

Падзеі ў Шклове атрымалася разнастайным і цікавым. На пляцоўцы каля раённага Дома культуры працавалі фестываль кнігі і прэсы. Тут было месца сустрэчы калег, знаёмства з чытацкай, пошукамі новых сяброў, падлічкі.

На фестывальнай сцэне сваю прэзентацыю зрабіла і беларуская газета «Звязда». Людзі актыўна ўдзел у конкурсах і віктарынах і атрымлівалі сувеніры ў памяць аб 90-гадовым юбілеі старэйшай беларускай штодзённай газеты.

У межах свята ў Шклове была ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Свята ў Шклове атрымалася разнастайным і цікавым. На пляцоўцы каля раённага Дома культуры працавалі фестываль кнігі і прэсы. Тут было месца сустрэчы калег, знаёмства з чытацкай, пошукамі новых сяброў, падлічкі.

У межах свята ў Шклове была ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Міністр інфармацыі Уладзімір РУСАКЕВІЧ урачыста перадаў дыпламы ўдзячнасці ўрачыста «Беларускі Дом друку» Раману АЛЕЙНІКУ за заслугі ў развіццю ўзнагароды — «Залаты фаліант».

У парк быў адкрыты помнік генералу Зорычу, які напрыканцы XVIII стагоддзя шмат зрабіў для развіцця і вядомасці Шклова.

Навукоўцы, гісторыкі і краязнаўцы правялі «Шклоўскія чытанні». На стадыёне адкрылася новая лыжаролерная траса. У парк адбылося «Свята дзяцінства», на стадыёне — спартыўнае свята. Наведальнікі Горада майстроў губляліся сярод вялікай колькасці сувеніраў і арыгінальных вырабаў.

Царкоўныя абразы і іконы Яшчэ раніцай у Свята-Праабражэнскім храме пачалася ўрачыстая Божа літургія. Царква цэлы дзень была поўная народа. Вернікі запальвалі свае лампады ад дабратворнага агню, які быў прывезены ад Труны Гасподняй у Іерусаліме, а потым дастаўлены ў Шклоў навукова-асветніцкай экспедыцыяй «Дарога да святых».

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Урачыстае свята ўрачыста адкрыта пастаянная экспазіцыя раённага гісторыка-краязнаўчага музея. Над стварэннем экспазіцыі працавалі спецыялісты і мастакі з усёй краіны, таму гэта сапраўды памірэннае гораду.

Боўкінскіх лясях. І калі немцы рабілі блакаду партызанам, шмат людзей загінула. Акупанты без літасці расстрэльвалі бліндажы. Сям'я Марыі, калі ўцякала ў лес, паспела ўзяць з сабой толькі хлеб і той самы абраз. І калі немцы ішлі, яны толькі і маглі, што бяжучыя маліцца. Фашысты расстрэлялі ўсе хованкі навокал, і толькі іх бліндаж проста не заўважылі.

Цяпер абраз Святога Мікалая ўпрыгожвае царкву ў вёсцы Лясная. А на выставу царкоўнага жывапісу ў Шклове дапоўніў канцэрт камернай музыкі.

Падворкі Сельскія раёны Магілёўшчыны зрабілі падворкі, дзе прадэманстравалі свае здабыткі ў культуры, духоўнасці і пісьменстве. У кожным падворку — свая цікавая асаблівасць, арыгінальная ідэя.

Магілёўскі раён зрабіў цэлую выставу старажытных самаваратаў прасяў. Дашкаўскі краязнаўчы музей прадставіў прадметы ўбрання маінтка пана Жукоўскага: у вайну 1812 года там знаходзіўся вайсковы лазарэт, а цяпер месціцца сельвыканкам.

У лютэраўска драўлянага тлумо бяснокца глядзеліся сучасныя прыгажуні ў народных строях, якія выступалі на пляцоўцы. А побач з вялікім грамафонам з задавальненнем фатаграфаваліся госці свята.

На падворку Чэркаўскага раёна даросліся і дзеці дысцыплінавана сядзелі... за партамі! Аказваецца, яны існавалі ў Літоўскай вольнай-паказальнай школы-камуну, якая існавала напачатку 1920-х гадоў. Цяпер вёска Лімень адселеная як пацярпелая ад Чарнобыльскай катастрофы, але памяць аб школе-камуне, якая была першай у Магілёўскай вобласці, захоўваецца і цяпер.

А Глушкі раён паказаў, якая ў вёсцы Катка была хата-чытальня: лозунгі пра ўсеагульнае пісьменнасць і малюнкi ў кубічным стылі, раннія творы Купалы на паліцы, падшыўка пажоўклых ад часу нумароў газеты «Сацыялістычная вёска». А побач, для кантрасту, прэзентацыя сучаснай бібліятэкі ў Катцы. Цяпер там зроблены шыкоўны еўра-рамонт, ёсць камп'ютар і іншыя сродкі мультымедыя, і за кнігамі ў сельскую бібліятэку ходзіць амаль 600 чытачоў!

Крычаўскі краязнаўчы музей зрабіў падарунак усім гасцям Дня беларускага пісьменства. Яны прывезлі і паказалі кнігу Сімона Полацкага «Обед душевный». Гэты зборнік прапаведзюў быў выдадзены ў 1881 годзе! Таўсценную кнігу ў скуронай вокладцы з крыжам самым цікавым давалі нават гортаць.

— Кнігу Полацкага набылі для музея за савецкім часам за 500 рублёў, і гэта былі вялікія грошы, — тлумачыла дарэктар Крычаўскага музея Наталія Марозава. — А цяпер яна ўвогуле бяспечная. Гэта набытак усяго беларускага народа. Канешне, трэба божа было выносіць на вуліцу такую каштоўную кнігу, але ж сёння свята — хочацца людзям паказаць нешта надзвычайнае!

Спраўна ішоў гандаль крычаўскімі свістулкамі, якія вырабляюць школьнікі з мясцовай гліны паводле ўзораў старажытных майстроў. За 5 тыс. рублёў можна было набыць арыгінальную свістулку ў выглядзе коніка, птушкі, парасяці і нават дыназаўра!

А з пасёлка Глуша Бабруйскага раёна, вядомага як радзіма Алеся Адамовіча, прыехалі ганчары. Удзельнікі дзіцячага калектыву «Глечыкі» пад кіраўніцтвам Аляксандра Арлова дэманстравалі свае здольнасці і на вачах публікі ляпілі Шпіра і свістулку ў выглядзе бочку і каровак. Глядзючы маладыя глужанскія майстры, дарэчы, з мясцовай азёрнай гліны. Набыць іх творы можна было ад 3 тыс. рублёў і крыху вышэй.

Дрыбінскі раён па традыцыі прэзентаваў шапалавае майстэрства. Цана на вырабы дрыбінскіх шапалаваў невялікая: 60—70 тыс. рублёў за валёны на дарослага чалавека, але рэчы ж праносяць

трапіць у нажніцы. Давялося запрашаць стрычанага брата, які ўсё жыццё працуе на будоўлях. Глядзючы, як ён хутка, роўна рэжа бляку прынесеным з сабой нажніцамі — і зноў жа, як у дзяцінстве каля стрыгальдзі, захапляўся ўменнем чалавечых рук. Простая рэч — дзве палоскі металу, а што з імі можна рабіць!

А ўзяць абшугі (з польскага абседзі. Па нямецку Zange). Гэта тэя ж нажніцы, якія крыху змянілі сваю форму і ўжо могуць служыць у кавальскай справе, а моцны прыдацца і на слсарынным варштаце, у хатнім побыце.

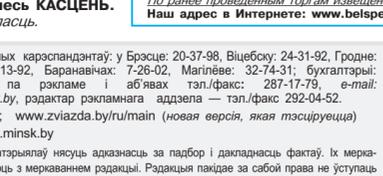
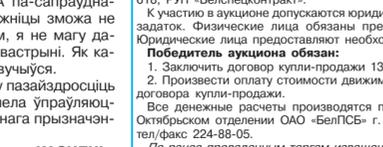
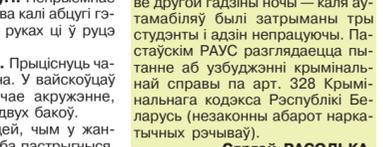
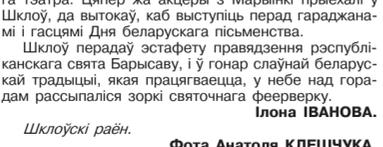
Ёсць і тут устойлівыя выразы. Трапіць у абшугі. Непрыемнае становішча, сабыла калі абшугі прыдацца ў бязлітасных руках ці ў руцэ божай.

Узв'язі ў абшугі. Прыцснудж ча- лавека неміласэрна. У вайскоўцаў гэты тэрмін азначае акружэнне, ахоп праціўніка з двух бакоў.

У мужчын часцей, чым у жанчын, узнікае патрэба пастрычыцца. А тут без нажніц не абыйсца. Гэта ў час службы ў арміі праблем не было. Садзілі ўцебе на зэдлік, і ротны цырульнік ручной машынкай аб- стрыгаў усё амаль да кораня. Ну а ў цывільным жыцці кожны прыдумвае для сваёй галавы ўбор па ўласнаму густу. Рэгулярна наведваю нашы мясцовыя цырульні — некалі была адна, цяпер іх шмат — і заўважаю, што электрычнай машынкай майстры карыстаюцца зусім мала. У асноўным — грабеньчыкі і нажніцы, якія ў іх руках ходзяць вельмі адмыслова. Праўда, нажніцы павінны быць вострымі, інакш некалькі непрыемных момантаў перажывеш. А па-сапраўднаму наватрыць нажніцы зможа не кожны. Прыкладам, я не магу дабіцца сапраўднай вастрывы. Як кажуць, хто на што вучыўся.

Але па-даробнаму пазайздросціць майстрам, які ўмеў уграўляюцца з нажніцамі рознага прызначэння, можна.

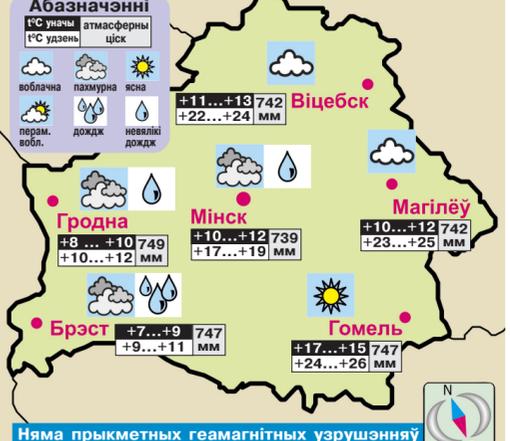
Алесь КАСЦЕНЬ. Віцебская вобласць.

Сёння

Сонца	Усход	Заход	Дзёўжыня дзя	Месяц
Мінск	6.22	19.54	13.32	Апошняя квадра ў 5.33.
Віцебск	6.10	19.46	13.36	Месяц у сузор'і Блізнят.
Магілёў	6.12	19.44	13.32	
Гомель	6.11	19.39	13.28	Імяніны
Гродна	6.38	20.09	13.31	Пр. Аляксея, Апанаса, Васіля, Гаўрылы, Івана, Іларыёна, Ісака, Макара, Мікаіла, Федара;
Брэст	6.41	20.07	13.26	К. Ліліяны, Разалі, Ружы, Майсея.

Надвор'е на заўтра

Няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў

...у суседзях

ВАРШАВА	+14 — +16 °C	Без ападкаў	МАСКВА	+20 — +22 °C	Без ападкаў
ВІЛЬНЮС	+10 — +12 °C	Без ападкаў	РЫГА	+17 — +19 °C	Без ападкаў
КІЕВ	+23 — +25 °C	Без ападкаў	С-ПЕЦЯРБУРГ	+17 — +19 °C	Без ападкаў

4 верасня

1882 год — у Нью-Йорку Томас Эдысан уключыў першае ў свеце камерцыйнае электрычнае асвятленне (у першы дзень эксплуатацыі электралямпачак налічвалася 85 платных кліентаў).

1943 год — Сталін прыняў у Крамлі мітрапаліта Сергія, адобрыўшы ягонае абранне Патрыярхам Маскоўскім і ўсё Русі. Такім чынам савецкая дзяржава ў найцяжэйшы момант сваёй гісторыі адкрыта звярнулася па дапамогу да царквы.

«Звычайна тэа, у каго не хапае разумення, думаець, што ведаюць больш, а мяня, хто наогул набыўся розуму, думаець, што ведаюць усё».

Бруна (1548—1600), італьянскі філосаф-пантэіст і паэт.

35-годдзе шчыра вішнем прыгожага чалавека, намесніка дырэктара філіяла «Вузел спецыяльнай сувязі» А.М. ХУДАЛЕЯ. Здароўя Вам, шапоўны Аляксандр Міхайлавіч, спору ды ладу ў працы, шчасця ў асабным жыцці!

Усміхнёмся! — Дашушка, аднесі гэтыя піражкі бабуні! — Добра, мамачка! — Але памятай: з бульбай — па пляц, з мясам — па сем!

І усё праца... — І даўно ты так працуеш? — Заўтра пачынаю.

Самалёт — вельмі хуткі від транспарту: усяго за некалькі гадзін вы можаце страціць тое, што заробілі за месяц!

— Што гэта ў цябе заду за след ад чаравак? — Ды гэта я ў школу парашутнага спорту запісаўся...

— Ты чаго такі стомлены і сумны? — Праца... Праца... Адна праца... Раніцай і увечары...

Святкаванне скончылася пажарам. Суботнім вечарам моладзь 17—21 гадоў сабралася ў вёсцы Вербавічы Нараўлянскага раёна, каб адсвяткаваць дзень нараджэння бібліятэкаркі Дома культуры. Дыскатка да пачатку закончылася, і вясёлая кампанія пайшла працягваць урачыстасці на двор, дзе пражывалі двое з прынамжы ўдзел у гуляннях. Калі трое ночы жаночая палова кампаніі ў поўным складзе пакінула памышанне, а піцэра хлопцаў засталіся, паснушы на ложках... Аб пажары паступіла паведамленне на шостага гадзіне раніцы. Пасля ліквідацыі пажару на папалішчы былі знойдзены целы чатырох хлопцаў, якія моцна абгаралі. Адзін чалавек з апекамі 60 працэнтаў цела быў дастаўлены ў Нараўлянскі ТМА. У гэты ж дзень у цяжкім стане ён быў адпушчаны ў Гомель у апекавы цэнтр.

Што стала прычынай пажару, спецыялісты МНС пачуць высвятляць, але найбольш верагоднай версіяй з'яўляецца неасцярожнае абыходжанне з агнём. Гэта абодва кінуты недакрас, або няўмелае распальванне печы, няйданна пастаўлены ў прыбудову. Але ў любым выпадку першачарговай прычынай, як мяркуецца, з'явілася спіртное.

Руслан ГАБРЬЛЁЎ, прэс-сакратар Гомельскага абласнога ўпраўлення МНС.

Простыя рэчы

НАЖНІЦЫ

У тры-чатыры гады мая ўнучка адчувала ў сабе неадольную патрэбу ўзяць у рукі нажніцы — што-небудзь выразаць, проста рэзаць на кавалкі. Спачатку баялася: усё-такі вострая рэч, гэта ж два залучэння між сабою нажы. Ды і ў хатце пацярпелі многія бабуніны хусткі, мае альбомы з каларыльнымі фотаздымкамі. А потым убачылі, што Аня сама малое сабе сябровак і адзенне для іх. Выразіце, апрачае... Сёння яна ўжо ходзіць у першы клас, і нажніцы ёй патрэбны, відаць, па шату.

Нагадаўся выпадак з нашага школьнага жыцця, звязаны з нажніцамі. У дзевятым класе ў час урока працы нас накіравалі на падстрыганне дэкаратыўных кустоў, якія раслі па перыметры ўсёй школьнай тэрыторыі. Выдалі спецыяльныя садовыя нажніцы, якія адрыняюцца ад звычайных сваёй масінасцю і таўшчынёй лёзаў. Гэта нас і падвело. Выпала абразаць кусты з таго боку, дзе за школьнай тэрыторыяй размяшчаліся прыватныя забудовы. Дбайна, а можа, і скваліны гаспадар адной з іх так паставіў свой драцяны (з калючага дроту) плот, што галіны кустоў прапарсілі скрозь яго. Прычым плот быў высокі і драцяны нацягнуты вельмі шчыльна. Бо за плотам жа — немалы і багаты ў тую асеннюю пару на яблыкі сад. І воць падстрыгаем мы кусты, робім іх квадратнымі, стараемся адстрыкнуць і тэя галіны, што залезлі на чужую тэрыторыю. І тут адзін з нас паспрабаваў разрэзаць драцяны плот. Шчаўчок — атрымаўся. Некаму яшчэ захацелася, а потым і яшчэ... Адным словам, у высокім плоце была прарэзана адтуліна. Мы зайшлі ў сад, набралі яблыкаў,

злучылі адтуліну, каб не кідалася ў вочы, а пасля званка, здаўшы нажніцы, пайшлі ў школу.

Але нехта з падшыванцаў малодшых класаў са спартыўнай пляцоўкі падгледаў сваю маніпуляцыю. Кінуў поклік і, як мы потым даведаліся, цэлая арда школьнікаў, якія выйшлі на влічкі перапынак на вольнае сонейка, рынулася ў сад. Не столькі яны ўзялі тры яблыкаў з сабою, колькі натрапілі, які кажуць, налаталішы, патанталі былі пад яблынямі. Зразумела, ужо на наступны перапынак нас «вылічылі». У пакоі дырэктара школы былі сядзеў гаспадар сада, на стала лежалі нажніцы. Настаўнікі хацелі вылучыць галоўнага выканаўцу ці зачыніцка зланыства. Але мы трымаліся стойка: кожны стрыгану па разу. Не ведаю, што там гаварылася і ці гаварылася наогул баяраўся. А мы пасля ўрокаў звязвалі гэтаму адтуліну кавалкамі калючага дроту.

Увогуле, акрамя бытавых ёсць садовыя, кірургічныя, ішыя нажніцы. Сёння авечак у калектывных гаспадарках Пастаўскага раёна не трымаюць. Ды і ў хлявах вясцюўца іх зусім-зусім мала. А воць у часы майго дзяцінства хоць невяліка ачунара была ў кожным калгасе. І увогуле, як сведчыць ста- тыстыка, яшчэ на пачатку XX стагоддзя пагалоўе авечак на Бела- руды было вельмі вялікім. Тут мы апераджалі суседня Расію і Прусію. А стрыглі авечак уручную спецыяльнымі нажніцамі. Працавалі і яшчэ талкі мужчыны, але і жанчыны — стрыгалі і стрыгалішычы. Я шчэ заспеў, паназаіраў за іх працай. Стрыглі авечак спецыяльнымі нажніцамі сваёсабылівай формы. Прычым авечак шорэць не апада-

ла, а здымалася пад умелымі рукамі стрыгалёў сваёсабылівай сучаснай масай, якую потым і рас- правіць можна было. Цяпер, зразумела, там, дзе ёсць шмат авечак, стрыгчы і машынкамі.